

► Šta vas čeka ako započnete mali biznis

STO NAMETA, ČAK I POREZ UNAPRED

Države sa jakom privredom o malim preduzećima vode računa. U Srbiji je sve suprotno: MSP u našoj zemlji čak ne učestvuju u kreiranju zakona koji se na njih odnose. Time se, kod nas, bave birokrati iz državne administracije koje nikada nisu okusile preduzetnički hleb

Svaki ekonomski sistem na svetu zavisi od njih. Jer njihov pozitivan razvoj konkretno utiče na smanjenje broja nezaposlenih i stabilizaciju fiskalnog sistema. U njima se, ujedno, „kale“ budući menadžeri i kadrovski lideri. Ona su generator srednje klase koja u našoj zemlji jedva još da postoji i koja je sve više u nestajanju. Na Zapadu ona poseduju stoletnu tradiciju i visok stepen korporativne kulture. U zemljama sa dugom poslovnom tradicijom, kompletan obravorni sistem prilagođava se njihovim potrebama. U Nemačkoj su, skupa sa srednjim preduzećima, ona podvedena pod jedan prepoznatljivi termin - „mitelšand“ („Mittelstand“) koji je postao sinonim za izvoznu privrednu orientaciju ove zemlje.

Takožvana „mala preduzeća“ svuda u svetu čuvaju se kao „malo vode na dlanu“. U mnogim zemljama osnivači takozvanih mikropreduzeća (preduzetnici) bivaju oslobođeni mnogih nepotrebnih poreskih opterećenja, kako bi dobili zamajac u daljem radu i sveopštem pozitivnom razvoju. Osim, naravno, u Srbiji. Ovde, nažalost, nema toliko razumeavanja za probleme u kojima se MSP nalaze. Ona u našoj zemlji ne „posluju“ već

„tavore“ u neprestanoj borbi za osnovno egzistencijalno preživljavanje. Ako se prevarite da registrujete, recimo, preduzetničku firmu za poslovni kon-salting, samo za osnovni porez na me-sечnom nivou moraćete da izdvojite oko 35.000 dinara. Ako još pored toga planirate da zaradujete bar 450 evra neto me-sечно, što je u ovom trenutku prosečna plata u Srbiji, onda kao konsultant morate u aktuelnoj nezavidnoj ekonomskoj situaciji da „stvorite“ klijente koji vam omogućavaju mesečne prihode od oko 100.000 dinara. Pod uslovom, naravno, da vam svi plate usluge na vreme, a što u sadašnjoj situaciji, gde nelikvidnost pre-vazilazi 60 odsto, predstavlja nemoguću misiju. I pod uslovom da se vaše poslovne prostorije nalaze u okviru stambenog prostora, pa da ne plaćate još i zakup.

U NEMAČKOJ – ZA DVA SATA

Verovali ili ne, u jednoj Nemačkoj je čitav proces osnivanja preduzetničke forme mnogo brži i jeftiniji nego kod nas. Čitavu stvar možete da završite od kuće putem fax aparata (dovoljna je pismena prijava). Za odgovor je državnoj admini-

straciji potrebno maksimalno dva sata, taman da proveri da li već postoji neko sa istim imenom.

U Srbiji samo na PIB broj morate da čekate najmanje dve nedelje, plus sve ostale formalnosti i brdo nepotrebne pa-pirologije. U banci morate da provedete više od sat vremena, samo u deponovanju neverovatne količine potpisa. Za svaku uslugu koju odradite, morate državi da uplaćujete PDV unapred. Opet u Nemačkoj, na primer, kojoj naš premijer želi toliko da približi Srbiju, tako nešto ne postoji. Kao preduzetniku, vama se ostavlja mogućnost da PDV platite mesečno, kvartalno, polugodišnje ili godišnje, ali tek nakon što vama stigne uplata od klijenta. Jer tamo je logično da ne možete čak ni državi unapred da plaćate za ne-završeni platni proces.

To bi se tamo zvalo „pljačka“ i zbog toga je u suprotnosti sa tamošnjim zakonskim propisima. A kod nas je tako nešto sasvim normalno i čak legalno.

Pitanje koje se ovde mora postaviti onima koji su uveli neverovatno stupidna pravila koja čine ogromnu štetu domaćoj privredi je: da li im je poznata praksa funkcionisanja osnivanja mikro i MSP u drugim državama? Za kaznu, svako

MALA PREDUZEĆA TREBALO BI STALNO DA GENERIŠU NOVA RADNA MESTA, KAO U NEMAČKOJ, GDE NIJE NIKAKVO ČUDO, KAO OVDE, UKOLIKO ZA SAMO DVE DO TRI GODINE MALO PREDUZEĆE „PREĐE“ U PREDUZEĆE SREDNJE VELIČINE. TAKVU PRIRODNU EKSPANZIJU DOMAĆE FIRME U SRBIJI IZBEGAVAJU, KAKO NE BI UPALE U VIŠU PORESKU KLASU, ODNOŠNO VEĆE PLATEŽNE OBAVEZE PREMA DRŽAVI

od njih trebalo bi da prođe kroz proces osnivanja jedne firme, kako bi se uverio u neelogičnost postupaka i postprocesa u koji je uključena državna administracija. Dalje, zašto ovde morate da unajmite bilo kakvu agenciju da vam vodi poslovne knjige, kada to mora da bude osnovna uloga države u obrazovanju privrednika sa informativnim paketom na tu temu? Mala preduzeća u Srbiji nikada ne uče-stvuju u kreiranju zakona koji su njima namenjeni. Time se, uglavnom, bave birokrati iz državne administracije koji nikada nisu bili preduzetnici. A to dalje implicira da političko-birokratski zakoni ne mogu da donesu ništa dobro ovdajući privredi, niti mogu da utiču na njen pozitivan razvoj. Zato je Srbija još od ulaska u proces „tran-zicije“ (tj. pljačku državne i javne imovine) tu gde jeste. Umesto da napreduje, ona svake godine nazaduje, a da niko ne snosi za to nikakvu odgovornost.

Mala preduzeća dele zlu sudbinu dosadašnjih srpskih brojnih „privrednih reformi“ mnogo više od svih drugih. Jer sa svakim danom od započetog uvođenja „demokratije“ u ovoj zemlji, ona sve više grcaju. Umesto da im se, kao u svakoj normalnoj državi, omogući da se što brže osnivaju i razvijaju, ona svake godine moraju da plaćaju sve veće namete i poreze, koji postaju sve nesnosniji. Zato imamo situaciju da nam se godišnje gasi veći broj preduzeća od onih koji se osnivaju. Pritom, APR u svojoj statistici kao „aktivna“ MSP vodi čak i ona čije je poslovanje već godinama zamrznuto i koja, prema svim kriterijumima, nisu „aktivna“. Ali, ulepšavanje domaće statistike ovde je inače jedan od osnovnih i najdražih tema domaćih političara.

NEMAČKI „MITELŠAND“

Ako bismo zaista zakoračili na put reformi i oporavka ovdajuće privrede, onda bi naš privredni rast svake godine morao da bude dvocifren u plusu. Međutim, svake godine mi vidimo nove Vladine „domete“ gde privredni rast ili stagnira ili je u minusu, kao u prva dva kvartala ove godine.

U SRBIJI SAMO NA PIB MORATE DA ČEKATE NAJMANJE DVE NEDELJE, PLUS SVE OSTALE FORMALNOSTI I BRDO NEPOTREBNE PAPIROLOGIJE. U BANCI MORATE DA PROVEDETE VIŠE OD SAT VREMENA, SAMO U DEPONOVANJU NEVEROVATNE KOLIČINE POTPISA. ZA SVAKU USLUGU KOJU ODRADITE, MORATE DRŽAVI DA UPЛАĆUJETE PDV UNAPRED

Kako, onda, u jednoj takvoj mizernoj privrednoj situaciji, možemo da razvijamo i unapređujemo rad domaćih MSP? Hajde da bacimo pogled po kojim to principima i organizaciono funkcioniše taj nemački "mitelštant". Ako neko sada pomisli da je poređenje neuskusno, s obzirom na to da je ovo tržište mnogo veće od našeg, onda neka sa nama uporedi i druge zemlje čije ekonomije funkcionišu prema nemačkom receptu, a čija su tržišta mnogo manja: Luksemburg, Slovačka, Češka, Austrija...

Kao prvo, nemačka privreda jeste izvorno orijentisana iz više razloga, ali su ključni svakako sledeći: jasni zakoni i njihova dosledna primena u praksi, sistem obrazovanja je potpuno prilagođen privrednim potrebama (selekcija kadrova vrši se već u četvrtom razredu osnovne škole, a više od 83% mladih svoju poslovnu obuku u struci dobija upravo u MSP kroz višegodišnji praktični rad), jasno kontrolisane subvencije maloj privredi, niske bankarske kamatne stope, značajna podrška države njihovim MSP za nastup na drugim tržištima po svetu, ali i sistem tzv. kontinentalnog (u odnosu na politiku nezavisnog) komorskog sistema koji solidarno podržava MSP (najveći finansieri nemačke privredne komore DIHK jesu velike nemačke kompanije, koje to ujedno shvataju i kao svoju društvenu odgovornost, za razliku od tzv. anglosajonskog modela udruživanja, koji se više bazira na servisiranju parcialnih interesa najvećih članova).

Ovo poslednje posebno treba naglasiti, jer upravo od nemačkih malih preduzeća u velikoj meri zavisi uspeh velikih kompanija, s obzirom na to da su ona glavni dobavljači mnogobrojnih komponenata, bez kojih poznata svetska imena iz Nemačke u svetu ne bi bila to što jesu. Prvo značajno udruživanje malih proizvođača (zanatskih manufaktura) u Nemačkoj datira još od XII veka i pored toga što nemačka komora zvanično slavi 13. maj 1861. kada je održan veliki skup trgovaca u Hajdelbergu. Od tada do danas, ova komora je izgradila čitavu mrežu svojih lokalnih i pokrajinskih komora i to njih 80 u samoj zemlji i čak 130 kancelarija u 85 zemalja po celom svetu.

Ako bacimo pogled na Srbiju, videćemo da je njena Privredna komora tokom svoje istorije negde prilično zaostala u

TAKOZVANA MALA PREDUZEĆA SVUDA U SVETU ČUVAJU SE KAO "MALO VODE NA DLANU". U MNOGIM ZEMLJAMA OSNIVAČI TAKOZVANIH MIKROPREDUZEĆA (PREDUZETNICI) BIVAJU OSLOBOĐENI MNOGIM NEPOTREBNIM PORESKIH OPTEREĆENJA, KAKO BI DOBILI ZAMAJAC U DALJEM RADU I SVEOPŠTEM POZITIVNOM RAZVOJU. OSIM, NARAVNO, U SRBIJI

razvoju, pa danas ona ima samo osam predstavnštava po svetu, od kojih su dva u bivšim republikama SFRJ, Hrvatskoj i Crnoj Gori, dok smo ih još u vreme trgovinskog rata sa Austro-Ugarskom, da-leke 1906. godine, imali čak trinaest (13) uključujući i severnu Afriku. Međutim, bitno je da svaki novi predsednik PKS ima najmanje 12 do 14 "savetnika" koji u proseku ne zarađuju manje od 100.000 dinara, kao i 7-8 potpredsednika, koji se sa takvom funkcijom vode na papiru, a koji su u praksi politička "leva smetala". Od ukupnog broja firmi u Nemačkoj, njih čak 99,7% su MSP. Od toga 48,9% bavi se uslužnim delatnostima, 31,4% su razni proizvođači i oko 19,7% posluje u sektoru trgovine. Većinu MSP vode sami vlasnici i kompanije se često prenose s jedne generacije na drugu. Iako je došlo do strukturnih promena, kao i u drugim industrijskim zemljama, poslednjih godina industrija sve više ustupa mesto uslугama, što pokazuje činjenica da čak 28 miliona zaposlenih radi u ovom sektoru.

NEPOTREBNI TROŠKOVI

Svakako da ključ uspeha MSP u Nemačkoj čine porodične firme sa veoma dugom tradicijom poslovanja, koje neguju i unapređuju svoj imidž decenijama, poneke i stotinama godina. Zavidna poslovna kultura i velika tržišna konkuren-cija, na kojoj opstaju kvalitet i uspešne

kompanije, uslovi su gde privreda takve strukture može da funkcioniše. Naravno, verovatno bi i ovde u Srbiji bilo još više mikro, malih i srednjih preduzeća kada bi država, kao u Nemačkoj, ukinula neke obaveze (recimo, da uplaćuju obvezno socijalno osiguranje, jer radi se o slobodnoj odluci malih preduzetnika da li će sebi uplaćivati ovo osiguranje kroz državni sistem, ili im više odgovara da to čine putem privatnog sistema osiguranja), davala subvencije ili brojne poreske olakšice, kojih ovde, nažalost, nema. U suprotnom, domaća mala preduzeća imala bi mogućnost da taj novac i nepotreban trošak investiraju u proširenje svojih poslovnih aktivnosti i na taj način apsorbuju značajan broj nezaposlenih.

Preglomazna i potpuno nepotrebna birokratija, pored zastarelog i očajnog poreskog sistema, predstavlja najveći problem MSP u zemlji. Potom dolazi problem u nedostatku izvora finansiranja aktivnosti MSP s obzirom na to da

naša preduzeća već u startu imaju mali osnivački kapital, u proseku ispod 5.000 evra i često nemaju dovoljno za ulaganje u tehnološke i mašinske osnove i opremu, a da o nekim većim poslovima i ne govorimo. Lihvarsko ponašanje ovdašnjih banaka, koje je NBS omogućila, dodatno smanjuje manevarski prostor za MSP koja nemaju svež kapital kako bi proširila svoje poslovanje. Prosečno malo srpsko preduzeće ima najviše do 10 zaposlenih. Lični dohoci zaposlenih isplaćuju se većim delom "na crno" kako bi se uštedelo na ionako ogromnim državnim prohtevima, čime i država sama sebi pravi velike gubitke.

Mala preduzeća trebalo bi stalno da generišu nova radna mesta, kao u Nemačkoj, gde nije nikakvo čudo, kao ovde, ukoliko za samo dve do tri godine malo preduzeće "pređe" u preduzeće srednje veličine. Takvu prirodnu ekspanziju domaće firme u Srbiji izbegavaju, kako ne

bi upale u višu poresku klasu, odnosno veće platežne obaveze prema državi.

Ako, na kraju, neko sada od onih državnih birokrata, s početka ovog teksta, pita šta nam je činiti, onda je zreo za otak. Nije potrebno da mi od naših novih „hiljadogodišnjih“ nemačkih saveznika kopiramo baš sve. Jer i ovde već dugo postoje pametni ekonomisti i aktivna privredna udruženja, koji su još odavno ne samo identifikovali probleme, već i ponudili konkretna rešenja. Samo što to državna administracija niti prati, niti čita. Jer da je tako, onda ih ovdasjni privrednici ne bi nazivali "birokratama" a MSP bila tu gde već dugo jesu – u fazi propadanja. Već bi se, poput nemačkih preduzeća, sve masovnije širila na druga tržišta. To u sadašnjem srpskom privrednom trenutku izgleda kao naučna fantastika i pored svekolike propagande kako Srbija svakog trenutka u svakom pogledu sve više napreduje.

